

Filosofie a její „lidovost“

Filosofie kdysi ve starém Řecku vznikla jako hnutí zvláštní, takřka disidentské, a byla jako vzpoura proti bohům a tradici také chápána. Filosofové byli zesměšňováni, odsuzováni na soudech a někdy i bez soudů, když tzv. lid vzal „spravedlnost“ do svých rukou (např. při pogromu proti pythagorejcům). První kroky k jakémusi „zlidovění“ učinili sofisté; zkušenosti s nimi byli potom vždycky jakýmsi výstražným znamením pro filosofy; ve filosofii dlouho přetrvávalo přesvědčení, že každé zlidovění filosofie znamená její úpadek a zejména provinění proti jejímu poslání. Ale úpadek filosofie se dostavoval i jinak, a rozhodně nelze vše vysvětlovat činností sofistů, ale ani jen pokusy o zlidovění filosofie. To se ukázalo, když se filosofie a jejich osudů chopili křesťané. To především filosofie zachránili před opětovným upadnutím do nových mýtů (původem orientálních, ale už v lecčem poučených a přizpůsobivších se oné již upadají (hellenistické) filosofii a také se pokoušejících ji napodobit. V křesťanství byla vynalezena zvláštní symbióza mezi filosofií resp. theologií pro lid (v podobě kázání) a filosofií či theologií pěstovanou vzdělanci a učenici na mnohem vyšší úrovni, a ta se studovala na univerzitách. B uducnost filosofie je podle Rádla spjata s úkolem zlidovění filosofie. Tady je zapotřebí ovšem co nejpřesněji odlišit zlidovění od vulgarizace na jedné straně a od ideologizace na straně druhé. Obě tato nebezpečí chodívají ruku v ruce; např. moderní nacionalismy mají charakter ideologie, ale zároveň se šíří ve velmi vulgarizovaných formách. Proto také „zlidovění“ filosofie není bez problémů.

(Písek, 030709-1.)